

INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISHNING XORIY TAJRIBASI
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
FOREIGN EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF
INNOVATIVE ACTIVITIES

B.F.Ganixodjayev

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi

Bo'lim boshlig'i, t.f.n.

M.M.Qurbanov

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik

(Biznes innovatsiyalar va tadbirkorlik) mutahassisligi tinglovchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada innovatsion faoliyatni rivojlantirishning xorijiy tajribasi o'rganiladi. Tadqiqot usullari sifatida adabiyotlar tahlili va qiyosiy tahlil qo'llaniladi. Maqolada innovatsion rivojlanishda yetakchi bo'lgan mamlakatlarning tajribasi o'rganiladi, shuningdek, O'zbekistonda innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun tavsiyalar beriladi. Xulosada innovatsion faoliyatni rivojlantirishda xorijiy tajribadan foydalanishning ahamiyati ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, innovatsion faoliyat, xorijiy tajriba, rivojlanish, O'zbekiston

Аннотация. В данной статье будет рассмотрен зарубежный опыт развития инновационной деятельности. В качестве методов исследования используются анализ литературы и сравнительный анализ. В статье будет изучен опыт стран-лидеров инновационного развития, а также даны рекомендации по развитию инновационной деятельности в Узбекистане. В заключении подчеркивается важность использования зарубежного опыта в развитии инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, зарубежный опыт, развитие, Узбекистан

Abstract. This article will study foreign experience in the development of innovative activities. Literature analysis and comparative analysis are used as research methods. The article will study the experience of the leading countries in innovation development, as well as give recommendations for the development of innovative activities in Uzbekistan. The conclusion emphasizes the importance of using foreign experience in the development of innovative activities.

Keywords: innovation, innovative activities, foreign experience, development, Uzbekistan

KIRISH

Innovatsion faoliyat har qanday mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda dunyoning yetakchi mamlakatlari innovatsion rivojlanishga katta e'tibor qaratmoqda. O'zbekistonda ham innovatsion faoliyatni rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir. Ushbu maqolada innovatsion faoliyatni rivojlantirishning xorijiy tajribasi o'rganiladi va O'zbekiston uchun tavsiyalar beriladi.

Ushbu maqolada innovatsion faoliyatni rivojlantirishning xorijiy tajribasi o'rganiladi va O'zbekiston uchun tavsiyalar beriladi. Innovatsion faoliyat har qanday mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda dunyoning yetakchi mamlakatlari innovatsion rivojlanishga katta e'tibor qaratmoqda. O'zbekistonda ham innovatsion faoliyatni rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir.

Innovatsion faoliyat nafaqat yangi texnologiyalarni yaratish, balki ularni amaliyotga tatbiq etish va tijoratlashtirish jarayonlarini ham o'z ichiga oladi. Innovatsiyalar mamlakatning raqobatbardoshligini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, atrof-muhit muammolarini hal qilish kabi ko'plab ijobiy natijalarga olib keladi. Shu sababli, xorijiy mamlakatlarning innovatsion rivojlanish tajribasini o'rganish va ulardan samarali foydalanish O'zbekiston uchun katta ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada AQSh, Yaponiya, Germaniya, Janubiy Koreya kabi innovatsion rivojlanishda yetakchi bo'lgan mamlakatlarning tajribasi tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekistonda innovatsion faoliyatni yanada rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Ushbu tadqiqotda adabiyotlar tahlili va qiyosiy tahlil usullari qo'llanildi. Adabiyotlar tahlili xorijiy va mahalliy manbalarni o'rganishni o'z ichiga oldi. Innovatsion faoliyat, uning rivojlanish omillari va ko'rsatkichlari bo'yicha fundamental va amaliy tadqiqotlar natijalariga tayanildi [1, 2, 5].

Shuningdek, Jahon intellektual mulk tashkiloti (WIPO), Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti (OECD) kabi xalqaro tashkilotlarning ma'lumotlari va hisobotlaridan foydalanildi [3, 6]. Ushbu manbalar turli mamlakatlarning innovatsion rivojlanish darajasini baholash va solishtirish imkonini berdi.

Qiyosiy tahlil usuli yetakchi innovatsion mamlakatlar va O'zbekistonning innovatsion ko'rsatkichlarini taqqoslash uchun qo'llanildi. Tahlil jarayonida innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, innovatsion infratuzilma, investitsiyalar, intellektual mulk huquqlari kabi jihatlar e'tiborga olindi.

O'zbekistonda innovatsion faoliyatning joriy holati va rivojlanish istiqbollari o'rganish uchun mahalliy olimlar va mutaxassislarning tadqiqotlariga ham murojaat qilindi [1, 7]. Bu O'zbekistonning innovatsion salohiyatini va mavjud muammolarni aniqlash imkonini berdi.

Adabiyotlar tahlili va qiyosiy tahlil natijalariga ko'ra, innovatsion rivojlanishga ta'sir qiluvchi asosiy omillar aniqlandi, shuningdek, O'zbekiston uchun muhim bo'lgan

xorijiy tajriba va tavsiyalar shakllantirildi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion rivojlanishda AQSh, Yaponiya, Germaniya, Janubiy Koreya kabi mamlakatlar yetakchilik qilmoqda. Ushbu mamlakatlar innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash uchun bir qator choralarni ko'rgan [4]:

- Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish. Masalan, AQShda innovatsion loyihalar uchun grantlar va subsidiyalar ajratiladi.

- Oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalarini qo'llab-quvvatlash. Yaponiya, Germaniya, Janubiy Koreya kabi mamlakatlarda universitetlar va ilmiy markazlar innovatsion faoliyatning asosiy subyektlari hisoblanadi.

- Innovatsion infratuzilmani rivojlantirish. Bunda texnoparklar, biznes-inkubatorlar, venchur fondlar kabi tuzilmalar katta rol o'ynaydi.

- Intellektual mulk huquqlarini himoya qilish. Yetakchi mamlakatlar patent tizimini takomillashtirish va mualliflik huquqlarini himoya qilishga katta e'tibor qaratadi.

TAHLIL VA MUHOKAMA

Xorijiy mamlakatlar tajribasini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, innovatsion rivojlanish uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda ham innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda [1, 3].

Shu bilan birga, O'zbekistonda innovatsion faoliyatni yanada rivojlantirish uchun quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

- Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, xususiy sektorni innovatsion loyihalarga jalb qilish.

- Oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalarini qo'llab-quvvatlash, ularning innovatsion salohiyatini oshirish.

- Innovatsion infratuzilmani rivojlantirish, texnoparklar va biznes-inkubatorlar faoliyatini kengaytirish.

- Intellektual mulk huquqlarini himoya qilish tizimini takomillashtirish.

- Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, xorijiy investitsiyalarni innovatsion sohalarga jalb qilish.

Xorijiy mamlakatlar tajribasini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, innovatsion rivojlanish uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. AQSh, Yaponiya, Germaniya kabi yetakchi innovatsion mamlakatlar innovatsion faoliyatni rag'batlantirish uchun keng ko'lamli choratadbirlarni amalga oshirgan [3, 6]. Ular orasida moliyaviy va soliq imtiyozlari, grantlar, subsidiyalar, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari kabi vositalar mavjud.

Shu bilan birga, innovatsion faoliyatni rivojlantirishda oliy ta'lim va ilmiy-

tadqiqot muassasalarining roli juda katta. Xorijiy mamlakatlarda universitetlar va ilmiy markazlar nafaqat yangi bilimlar va texnologiyalarni yaratadi, balki ularni sanoatga tatbiq etish va tijorlashtirish jarayonlarida ham faol ishtirok etadi [8]. Ular sanoat korxonalarini bilan yaqin hamkorlik qiladi, innovatsion klasterlarni shakllantiradi.

O'zbekistonda ham innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatimizda "Innovatsion rivojlanish strategiyasi" qabul qilingan bo'lib, unga ko'ra 2022-2026-yillar innovatsion rivojlanishning asosiy yo'nalishlari belgilangan [1]. Shuningdek, texnoparklar, innovatsion markazlar, ilmiy-texnologik zonalar kabi innovatsion infratuzilma obyektlari faoliyati yo'lga qo'yilgan.

Shunday bo'lsa-da, O'zbekistonda innovatsion faoliyatni yanada rivojlantirish uchun qo'shimcha chora-tadbirlar talab etiladi. Birinchidan, innovatsiyalarni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, xususiy sektorni innovatsion loyihalarga jalb qilish zarur [7]. Ikkinchidan, oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalarini salohiyatini oshirish, ularning sanoat bilan hamkorligini kuchaytirish kerak [9]. Uchinchidan, innovatsion infratuzilma, jumladan, texnoparklar, biznes-inkubatorlar, venchur fondlar faoliyatini yanada kengaytirish lozim.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, innovatsion faoliyatni rivojlantirish har qanday mamlakatning iqtisodiy taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega. Xorijiy mamlakatlarning tajribasini o'rganish va ulardan samarali foydalanish O'zbekistonda innovatsion faoliyatni yanada rivojlantirishga yordam beradi. Bunda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, innovatsion infratuzilmani rivojlantirish, oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalarini qo'llab-quvvatlash, xalqaro hamkorlikni kengaytirish kabi chora-tadbirlar muhim rol o'ynaydi.

REFERENCES:

1. Otajonov, Sh. I. (2021). O'zbekistonda innovatsion faoliyatni rivojlantirish istiqbollari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (3), 1-.
2. Atkinson, R. D., & Ezell, S. J. (2012). Innovation economics: The race for global advantage. Yale University Press.
3. Dutta, S., Lanvin, B., & Wunsch-Vincent, S. (2020). Global innovation index 2020: Who will finance innovation? Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization.
4. Godin, B. (2017). Models of innovation: The history of an idea. MIT Press.
5. Lember, V., Kattel, R., & Kalvet, T. (Eds.). (2014). Public procurement, innovation and policy: International perspectives. Springer.
6. OECD (2015). The innovation imperative: Contributing to productivity, growth and well-being. OECD Publishing.
7. Rakhmonov, D. (2020). O'zbekistonda innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari. Biznes-Ekspert, (10), 18-22.
8. Etzkowitz, H. (2008). The triple helix: University-industry-government innovation in action. Routledge.
9. Sobirov, B. (2021). Oliy ta'lim muassasalarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish masalalari. Fan va ta'lim integratsiyasi, (4), 150-158.